

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročniško letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. čk. št. 11.197. Telefon 3112

LEO CEPUDER, sreski šolski nadzornik:

K »vprašanju šolskih nadzornikov«

Nisem pooblaščen govoriti v imenu sreskih šolskih nadzornikov, na katere je izšel pod gorenjim naslovom nekak poziv po utemeljitvi potrebe šolskega nadzorstva. Povem le nekatere svoje misli — mogoče pa se bo pozivu odzval še kdo drugi.

Govoriti o šol. nadzorstvu ni drugače mogoče kot v zvezi z osebami, ki to funkcijo vrše in to so šolski nadzorniki. Njihovo delo je točno opredeljeno v zakonu o narodnih šolah, ki je rezultat dolgotrajnega in temeljitega študija mnogih praktikov in teoretikov. Poleg tega je ta zakon produkt sedanosti ter ljudi naprednega in modernega naziranja v pogledu šolskih zadev. Če je torej v ta zakon sprejeto tudi šolsko nadzorstvo, se je gotovo zgodilo to iz utemeljenih razlogov, ki so po treh letih gotovo še prav tako tehtni in važni, kakor so bili ob času uvedbe. Ker so poslali šolskih nadzornikov z zakonom natančno določeni, bo težko ali pa sploh nemogoče utemeljiti njihovo brezpomembnost in neutemeljenost, da bi s tem že tudi ne tangirali zakona o narodnih šolah. Ker je ta zakon merodajen za mene kot za druge, bi torej bil za poslednji pasus gornjega članka že podan odgovor.

Kdor je pazljivo čital, je opazil, da »vprašanje šolskih nadzornikov« ni nastalo le radi »brezpomembnosti in nepotrebnosti poslov«. Ze naslov »ali so srbski šolski nadzorniki res nepotrebni« kaže, da je ta misel upravnjena, posebno pa še dejstvo, da se govori o sposobnih, dobrih in slabih šolskih nadzornikih. Mislim tudi, da ni postranskega pomena če vprašam sledeče: 1. ali so šolski nadzorniki sami dali povod, da je nastalo navedeno »vprašanje«, 2. ali smatra učiteljstvo, ki je ravno v najtesnejših stikih s šol. nadzorniki, utemeljevanje tega »vprašanja« za potrebno, 3. ali ni mogoče »vprašanje« ost onih, ki le težko vidijo, da sodi in razsoja o šolskem delu nadzornik, ki prihaja iz vrst učiteljstva (kar je pisec citiranega članka prav lepo označil) in 4. ali je to »vprašanje« delo višje oblasti, ki je spoznala, da so sedanji šolski nadzorniki slabi, nesposobni itd.? Naj odgovorjam!

Sicer je nevaležno govoriti v prvi osebi, ker je človek le preveč izpostavljen očitku, da je subjektiven, da pozablja na objektivnost, da se vendar mora zagovarjati, ko je pa stolec tako udoben in slično, kar mi vse že zveni po ušesih, vendar se kljub temu podajam v to nevarnost, to pa v prvi vrsti iz razloga, ker smatram »vprašanje« tudi za častno zadevo. Ko se govori o diskvalifikacijah, slabih, nesposobnih šolskih nadzornikih, bo gotovo vsak, ki mu je poverjena funkcija šolskega nadzornika, neprijetno dirjen, in bo po geslu »spoznavaj samega sebe« brez dvoma vprašal, da li ni mogoče tudi on med temi in seveda tudi kdaj, kako in kaj je zagrešil. Dopisnik sicer ne napada šolskih nadzornikov, nasprotno, govori o njih v pozitivnem smislu in ker tako piše v stanovskem glasilu, moram to tolmачiti, da tudi naše Udruženje ni šolskim nadzornikom iz učiteljskih vrst neprijazno razpoloženo. Sicer bi bilo res za šolske nadzornike simpatičnejše, da se je pisec odločno izrazil »vsekakor je gornja sodba popolnoma enostrana in — krivična« ne pa, da okleva trdeč »da ne rečemo krivična«.

Kako so se torej šolski nadzorniki diskvalificirali? Mogoče je, da ta ali oni ne ustreza kot prosvetni referent v pogledu administrativnih poslov. O tem bi mogli govoriti. Vendar, kolikor mi je znano, ni bil nihče glede tega dela slabo ocenjen. Ali se je ta ali oni diskvalificiral kot šolski nadzornik, spe cialno v učnem in vzgojnem oziru? Tudi v tej smeri nas ocenjujejo strokovnjaki in sem prepričan, da bi nihče izmed šolskih nadzornikov, ki bi bil nezadostno ocenjen, bil tako vsiljiv, da bi hotel s svojo ignoranco še nadalje imponirati učiteljstvu. Da bi škodovalo šolski stvari prijazno razmerje, ki vlada med šolskimi nadzorniki in učiteljstvom, pa ni resna trditev ter bi mogel to verjeti šele tedaj, če se mi ponudijo konkretni slučajji. Precel let že opravljam posel šolskega nadzornika in z mirno vestjo trdim, da sem vedno in povsod lahko mnogo več dosegel, če mi je bilo mogoče nastopati v prijateljskem razmerju do učiteljstva, kot pa tam, kjer je bilo treba kazati strogo lice in poudarjati distanco: šolski nadzornik — učitelj! To mero poznamo, a samo tam, kjer je potrebna! Še eno je mogoče in sicer, da so že a priori bili izbrani za ta mesta nesposobni ljudje in to iz kakih posebnih razlogov! Pa dvomim, da bi izbirali za šolske nadzornike take osebe in bi tako trditev lahko vsak šolski nadzornik ovrnil s predložitvijo svoje vsletne odlične ocene.

Tudi na drugo točko moram odgovoriti negativno. Neverjetno je, da bi učiteljstvo samo bilo proti šolskim nadzornikom iz vrst učiteljstva. Nisem imel še prilike slišati, da bi učiteljstvo upravičeno nasprotovalo šolske-

mu nadzorniku iz pedagoško-didaktičnih razlogov. In prav lepo se izraža pisec trdeč, da je itak lestvica, po kateri se lahko vzpne učitelj v državni službi, kratka. Učitelj — šolski upravitelj — šolski nadzornik! Čudno bi bilo vsekakor, če bi jo hoteli skrajšati (znižati) učitelj! Še lepše pa pravi: častniku bodi starešina častnik, železničarju železničar itd.! Zakaj bi ravno pri učiteljstvu moralo biti drugače. Da bi učiteljstvo to samo želelo, bi bilo nerazumljivo. S tem v zvezi je še tretja točka, ki jo zgoraj navajam. Niso mi znani slučajji in bo mogoče kak drug tovarš znal tozadevno kaj več povedati.

Kakor za vse državne uradnike velja tudi za šolske nadzornike predpis uradniškega zakona glede ocenjevanja, samo da je za nje še strožji. Šolskega nadzornika se ocenjuje kot pisarniškega uradnika in pa v strokovnem pogledu. Gotovo niso to male zahteve, vendar ne vem, če je toliko šolskih nadzornikov tako slabo ocenjenih, da bi bila utemeljena trditev, da so šolski nadzorniki diskvalificirani. V tem slučaju tudi ne vem, zakaj bi kompetentna oblast ne izvajala posledic, če bi prizadeti sami ne imeli zadosti zavestnosti. Ker pa je za vse državno uradništvo ocena merodajno merilo, tudi za šolske nadzornike ne sme in ne more obstojati kakšna izjema.

Branil sem šolske nadzornike, če se smem tako izraziti, s stališča pravičnosti, ki ji moramo kloniti v prvi vrsti učitelji-vzgojitelji, ki te nauke posredujemo. S tem hočem opozoriti na to, da bodi vsaka trditev konkretno-

Novo šolske zgradbe

Moderna šola je sinteza sestavljenk: moderne pedagoške metode, moderne gradbene tehnike, higijene in ekonomije. Z navedenim izrekom prinašamo nove zahteve na pedagoga, arhitekta, higienika in gospodarja. Pravilna zveza teh sestavljenk nam da rezultat nove moderne šole. Šolska zgradba, ki ne ugoditi eni teh zahtev, ali pa ne ustreza popolnoma vsem zahtevam, ni današnja šola ali ne bi smela nositi letnice 1933.

Splošna higienična pravila, ako že niso v zvezi z razvojem stavbenega gradiva in konstrukcije, se dajo natančno prirediti in tem zahtevam ugoditi. Stavbna tehnika pa je ravno tako, kakor pedagogika v neprestanem razvoju in prinaša vedno nove konstrukcije in detaje. Zato se danes še ne da natančno ugotoviti, kakšen naj bo popolnoma določen in edino pravilen tip nove vzorne šole. Dolejšle srečavamo le take slučajje, kjer so bile šole z zunanjim vplivom novih tehniških napredkov in z zdravimi načeli moderne arhitekture dovršene v toliko, da so dobile pravilno obliko, bodisi s pridobitvijo zaželenih fasade, z dovršenostjo konstrukcij, z modernimi higieničnimi napravami in z novodobnim materalom. Zunanje lice novodobne šole se bistveno razlikuje od stare šole.

Arhitektom pač manjkajo utemeljena pedagoška pravila glede notranje ureditve nove šole. Pri tem se je predvsem ozirati na pedagoške in praktične strani ter na sestavno centralno skupno delo pedagoga in arhitekta. Jasno je, da so stvarne besede higienika neobhodno potrebne, prav tako je tudi mnenje gospodarja praktika upoštevanja vredno. V polpretekli dobi so bile zidane šole brez pravega umetniškega okusa in brez praktične in higienične izvršbe. Dolga in ozka oblika učilnic je tip te dobe. Take učilnice so zagovarjali na ta način, da je s pomočjo podolgovate učilnice omogočen dostop svetlobe vsem učencem po vsej učilnici. V današnji dobi pa omogočajo pristop svetlobe velika in obširna okna ter razno moderno premakljivo pohištvo. Staré telovadnice so predrage; dragnopolnjene so mnogokrat z nepotrebnimi dragim orodjem, dočim nas novi telesno-vzgojni nazori silijo, da upoštevamo le enostavne telovadnice. Kar velja za telovadnice, velja tudi za razne kabinete, hodnike, i. t. d.

Pri novih načrtih in pri novodobnem tehniškem ustroju šole ni samo možnost, marveč tudi nujna potreba zaradi zdravja otroka in njegovih raznih potreb pričleniti k učilnici tudi nove elemente, kakor dvorano za razne proslave in svečanosti, čitalnico, delavnico, kopalnico, terase, vrt, dvorišče in igrišče in podobno. Jasno je, da ni pravilno omejiti otroka samo na učilnico, hodnik ali nezadostno, včasih samo poletno telovadnico.

Dalje je tudi nujno potrebno misliti na socialno ureditev šole, to se pravi, da naj ima šola kuhinjo, dalje skupno sobo ali otroško posvetovalnico, kjer se lahko učenci popolnoma svobodno zbirajo, dalje potrebe raznih kulturnih ustanov. Taka društva so iz nedostatka prostorov uporabljala čestokrat šolske učilnice za svoje namene; na ta način pač niso prispevala k redni higieni in redu v šoli.

Enodušno odobravanje »Spomenice« s strani učiteljstva

JUU SRESKO DRUŠTVO GORNJI GRAD je na svojem zborovanju dne 14. jan. 1933. na Rečici ob Savinji soglasno sklenilo, da odobruje »Spomenico« predsedstva sekcije JUU v Ljubljani v vseh točkah, ter izreka svojo popolno solidarnost.

JUU SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLCA — ZAHODNI DEL je sprejelo na svojem zborovanju dne 21. januarja 1933. tole resolucijo: Odobravamo »Spomenico« predsedniškega

zboru JUU za dravsko banovino ter prosimo sekcijo, da tudi v bodoče odločno zastopa koristi učiteljstva, kakor jih je doslej in vztraja pri svojih pravičnih zahtevah.

JUU SRESKO DRUŠTVO ORMOZ izreka svojo popolno solidarnost s »Spomenico« sekcije, sprejete na zboru društvenih predsednikov v Mariboru dne 6. novembra 1932. ter poziva sekcijo, da vnaprej deluje v smislu te spomenice.

zirana. Kritiki smo podvrženi vsi, toda za dejanja odgovarja vsak posameznik, zato ne posploševati, ker se na ta način vzbujajo nezadovoljstvo in uničuje avtoriteta.

H gornjim mislim moram pridejati seveda še to, da velja tudi za šolske nadzornike izrek »errare humanum est« in da so se mogoče dogodili slučajji, ki vzbujajo nezadovoljstvo in nerazpoloženje napram šolskim nadzornikom. Ker pa je mnogo zadev, ki povzročajo slabo voljo in se mnogokrat po krivici naptirjo na rame šolskim nadzornikom, bo seveda najboljšje, da se vsak v takih stvarih obrne na pristojno mesto. Organizacija bo gotovo znala in hotela zavzeti primerno stališče, da se bo doseglo obojestransko zadovoljstvo, kar je pokazala tudi spomenica izvršnega odbora JUU.

neekonomična, ker je draga. Ako se zviša stavbni račun z modernimi okni, s centralno kurjavo, kopalščem i. t. d., se zviša trajna vrednost šole. Šola v kraju, ki je obdan od gozdov, bo cenejša nego ona v mestu, katero je potrebno oskrbeti z raznimi terasami in vrtom za tuberkulozne. Ako danes pri tem ali onem delu šolske zgradbe prihranimo večjo ali manjšo vsoto denarja, mogoče, da bomo morali jutri s podvojenjo ali celo potrójeno vrednostjo nadomestiti ta nedostatek. Gotovo pa je, da se da na raznih fasadah, nepotrebnih balustradah, stolpih in stebrih prihraniti velike vsote denarja. O tem bi se dalo še mnogo, mnogo govoriti. Zato se držimo načela: Kjer je potrebno, štedimo, kar je pa nujno in neobhodno potrebno, storimo tako, da bo imelo trajno vrednost!

Kot najvažnejši pogoji za zidanje modernih šolskih poslopjij naj velja sledeče:

Potreba za najožje sodelovanje pedagoga, arhitekta in higienika.

Objektivna kritika — že postavljenih zgradb.

Potrebni razgovori o raznih stavbeno-pedagoških vprašanjih, kakor: razni sistemi šol; šole v mestu, na deželi, na prostem; šole za defektne deca; situiranje šole v mestu in na deželi; razlika med mestno in podeželsko šolo; moderna telovadnica, učilnica, garderoba, kabineti, i. t. d. ter njihova vzajemna odvisnost; socialne in kulturne potrebe otroka in občinstva v šoli.

Navedene besede ne veljajo samo nam učiteljem, marveč tudi arhitektom, staršem, občinstvu, šolskim uradom, zdravnikom in socialnim delavcem. Zato je potrebno tudi v tem pogledu skupno delo, sporazumljenje in mnogo dobre volje, kar bo koristilo našemu narodu. Da bi se pa dale današnje stare šolske zgradbe prilagoditi modernim zahtevam, t. j. oskrbeti šole z najpotrebnejšimi arhitektonskimi, pedagoškimi in zdravstvenimi napravami, je popolnoma jasno. Le mačeha kriza ne dopušča takih sprememb in počakajmo še nekoliko časa s tem vprašanjem, da se razmere izboljšajo, nakar bomo o tem vprašanju obširneje debatirali.

V. K.

Karel Doberšek:

Zaključne slovesnosti kmetsko-nadaljevalnih šol

(Prošnja na vse učiteljstvo, ki je dobre volje.)

Odbor občestva kmetsko nadaljevalnih šol za dravsko banovino mi je naložil zbrati gradivo za zaključne slovesnosti ob koncu šolskih let, ki naj jih uredim in pripravim za tisk v naših glasilih.

Obracam se tem potom na vse učiteljstvo brez izjeme, da mi pri zbiranju pomaga. Če smem podati nekoliko pojasnil o značaju, ki ga imej gradivo, naj bo ustrezno tudi moji lastni ničernosti.

Zaključne slovesnosti naj bi bile veren odsev kmečke domačnosti, ker bi bili deležni fantje in gostje onega toplega čuvstva, ki prevaja danes žal le posamezne kmečke domove, kjer si potnik okrepča dušo, ki je prepojeno one krepke priprostosti, katera izvira iz neprekidnega stika z zdravo naravo in materjo zemljo. Tega poglobitnega značaja naj v gradivu ne manjka.

Brez dvoma, ni mogoče uporabljati eno in isto snov na vseh šolah, saj je različna kmečka psiha že pri prebivalstvu iste glavne kmečke stroke, kakor n. pr. med samimi vinogradniki. Kaj bi šele počeli z uniformirano snovjo med živinorejci in poljedelci, gorjanci in dolinci! Sigurno pa naletimo še na krajevnim prilikam primerne varijante, saj vemo vsi učitelji, kako oblikuje okolica nas same, čeprav smo zrasli na kmečki grudi, čeprav bi ne bili »mestni škričci«. Potreba je torej dana, da z vso skrbnostjo izberemo za te naše zaključne slovesnosti gradivo, ki bi bilo kmečki duševnosti najbližje, ker vendar mora imeti vsaka taka slovesnost svoj namen. Za nas je ta v tem, da priljubimo našo šolo mladi, pa tudi stari kmečki

generaciji, ki bi znala še imeti predsodke, ustvarjene po Bog ve kako predpotopni ljudsko-šolski vzgoji.

Gradivo naj bo torej pestro.

Da pa bo vplivalo vzgojno, mora zrasti na kmečki grudi, v kmečki hiši. Niti najmanje naj ne sličijo te slovesnosti običajnim, ko ljudje težko in v zadregi čakajo odrešilnega konca. Take slovesnosti so brez vsakega pomena, ker so besede brez korenin in radi tega ne užgo src. Ne poznam pa bolj važne prilike, kakor je dobro pripravljena slovesnost ob zaključku šolskega leta, ki najbolj povzdigne kmeta, njegovo kmečko zavest, njegovo vrednost, vero v samega sebe, ter ga pritegne v interesno sfero šole in napredka, ako se je zlila v slavnostne besede celo kmečka duša.

Pri tem so nam na razpolago odlomki iz naše dramatične, deklamacijske in petje. Ali naj bi se za zaključno slovesnost uporabljale drame v celoti ali samo posamezni prizori z morebitnimi predhodnimi pojasnili in katera dela iz naše dramatične naj bi nam služila, to rešimo skupno. Poudariti pa moram, da je kmet subjektivne narave, ter ima največ smisla za verne slike iz svojega t. j. kmečkega življenja. On želi biti opazovalec samega sebe, katero priliko mu daje usoda igralcev — svojih lastnih sovrstnikov — ki nosijo, na odru seve, tisto težo življenja, kakor on sam vsak dan. Iskati pa moramo tako snov, s katero bomo z uprizoritvijo najvzgojnejše vplivali na kmečko psiho in ublažili usodne napake posameznih kmečkih ljudi. Takoj naj za primer navedem dramo »Užit-